

Rolniku, zabezpiecz się przed pochwyceniami przez ruchome części maszyn i urządzeń

„Mądrze postępujesz wypadku nie spowodujesz” to hasło kolejnej z kampanii prewencyjnych KRUS, której celem jest wskazanie rolnikom zagrożeń wypadkowych związanych z użytkowaniem maszyn i urządzeń rolniczych, sposobów ich likwidowania, a w konsekwencji zmniejszenie liczby wypadków z ich udziałem. Na przestrzeni ostatnich lat największą liczbę wypadków odnotowano podczas obsługi: ciągników rolniczych, maszyn, urządzeń do pozyskiwania i obróbki drewna, w tym pilarek tarczowych i łańcuchowych oraz środków transportowych – przyczep, wozów konnych, samochodów dostawczych itp. oraz maszyn i urządzeń do zbioru ziemiopłodów.

Mechanizacja prac pozwala zwiększyć wydajność produkcji i ograniczyć jej koszty, jednak niewłaściwie użytkowane lub przygotowane do pracy maszyny powodują zagrożenia dla zdrowia i życia rolników. Duża liczba ruchomych elementów roboczych, często nieosłoniętych w połączeniu z brakiem wiedzy i umiejętności obsługującego, zwykle prowadzi do wypadków i to tych najgroźniejszych w skutkach.

Winne zdecydowanej większości wypadków z udziałem maszyn i urządzeń stosowanych są:

- niestosowanie się do instrukcji obsługi maszyn i urządzeń;
- zły stan techniczny maszyn, zwłaszcza brak osłon i hamulców, niesprawny układ kierowniczy;
- używanie maszyn wyeksploatowanych lub nieprzystosowanych do określonych zadań;
- regulacja i smarowanie maszyn będących w ruchu oraz manipulowanie przy nich;
- używanie nieodpowiedniej odzieży oraz stosowanie niewłaściwego obuwia;
- remontowanie sprzętu we własnym zakresie bez odpowiednich kwalifikacji, zaplecza warsztatowego czy narzędzi;
- wykonywanie czynności bez usunięcia zagrożenia (np. niewyłączenie maszyny lub zasilania), niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy;
- brak niezbędnego przeszkolenia i doświadczenia obsługującego;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep i wozów;
- lekceważenie przez rolników zagrożeń przy pozornie łatwych czynnościach oraz
- zły stan psychofizyczny osoby wykonującej pracę (w tym stan po spożyciu alkoholu, środków odurzających, choroba).

W celu zmniejszenia ryzyka wypadku, maszyny wyposaża się w osłony i obudowy. Zwykle oznaczone są one żółtym kolorem ostrzegawczym. Maszyny wykorzystywane w gospodarstwie powinny być wyposażone w kompletne i nieuszkodzone osłony. Osłonięte powinny być wszystkie mechanizmy napędowe, silniki, koła pasowe i zębate, pasy, łańcuchy, wały, przekładnie, przeguby, wały przegubowo-teleskopowe (na całej długości), końcówki wałów wystające poza korpus maszyny i inne ruchome elementy. Osłonięte powinny być także elementy robocze: noże, bijaki (osłonami zamontowanymi na stałe), tarcza piły i szlifierki kątowej (osłonami regulowanymi), elementy tnące maszyn żniwnych (osłonami zdejmowanymi wyłącznie na czas pracy).

Należy pamiętać, że zanim zostanie uruchomiony ciągnik lub maszyna samobieżna, należy sprawdzić układ kierowniczy, układ hamulcowy, ogumienie, światła, sygnał dźwiękowy. Jeśli z ciągnikiem zagregowana jest maszyna, należy sprawdzić, czy podłączone jest zasilanie. Sprawdzić stan osłon, zabezpieczeń, mechanizmów napędowych i układów przekazu mocy (w szczególności pasów i łańcuchów) oraz

połączenie maszyny z ciągnikiem. Agregowanie maszyny i przyczepy należy wykonywać samemu i nie dopuszczać, by między ciągnikiem a doczepianą maszyną lub przyczepą przebywały inne osoby. Aby ułatwić agregowanie maszyn lub przyczep z ciągnikiem i wyeliminować udział drugiej osoby (narażonej w czasie sprzęgania na przygniecenia), montuje się zaczepy podwieszane na sprężynach lub wyposażone w podpórki, a ciągniki wyposaża się w automatyczne zaczepy i haki. Należy zadbać o to, aby zaczep maszyny pozostał odpowiednio podparty. Wówczas nie stwarza on zagrożenia dla osób poruszających się w jej pobliżu oraz łatwiej będzie też podczepić ją następnym razem.

Wiele ciężkich okaleczeń zdarza się wskutek prac wykonywanych przy pomocy pił tarczowych (krajeg), łańcuchowych oraz narzędzi takich jak szlifierka kątowna, wiertarka czy spawarka. Dlatego należy zwrócić uwagę na bezpieczeństwo podczas tego rodzaju prac.

Piła tarczowa czy szlifierka kątowna nie mogą mieć uszkodzonej lub nadmiernie zużytej tarczy. Muszą być wyposażone w odpowiednią osłonę. Tarcza piły powinna być osłonięta nad i pod stołem. Pilarka do cięcia wzdłużnego powinna być wyposażona w klin rozszczepiający, pilarka do cięcia poprzecznego – w mechanizm doprowadzający materiał: sanki, ruchomy stół lub kozioł wahadłowy. Podajniki powinny mieć uchwyty przytrzymujące materiał, powinny być też zabezpieczone przed wypadnięciem z prowadnic. Ponieważ istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo uderzenia obrabianym materiałem, należy pracować w kasku i osłonie twarzy. Warto też zabezpieczyć się przed nadmiernym hałasem i zapyleniem. Ważne są nie tylko elementy ochrony osobistej, ale również odpowiednie ubranie. Należy stosować ubranie przylegające do ciała oraz obuwie robocze o podeszwie zabezpieczającej przed poślizgnięciem.

Pochwyceniu, uderzeniu i skaleczeniu przez ruchome części maszyn ulega corocznie kilka tysięcy osób, a kilkadziesiąt ponosi śmierć. Dlatego też warto wiedzieć, że maszyny może obsługiwać osoba dorosła, zdrowa, przeszkolona w zakresie obsługi danej maszyny i bezpieczeństwa pracy oraz posiadająca wymagane uprawnienia (np. prawo jazdy kategorii T, jeśli kierują ciągnikiem). Podczas pracy, od czasu do czasu, należy robić przerwy i pamiętać, że zmęczenie, podobnie jak choroba, znacznie obniża sprawność.

Anna Krystyniak
PT KRUS Bolesławiec

opracowano na podstawie broszury *Bezpieczna obsługa maszyn i urządzeń w gospodarstwie rolnym*